

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برنامه استراتژیک مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

(1404–1408)

رئیس مرکز : دکتر امیر محمدی

معاون پژوهشی مرکز : دکتر سعیده علیدوست

کارشناس مرکز : خانم مهسا طالعی

پیشگفتار

امروزه یکی از مهمترین عوامل مؤثر در پیشرفت و توسعه هر جامعه سرمایه انسانی آن جامعه است که در صورت بهره مندی این سرمایه از سلامت، کارایی جامعه افزایش می یابد. سلامت به معنی برخورداری کامل از رفاه جسمی، روانی و اجتماعی است و تنها نبود بیماری، معلولیت و ناتوانی نیست. وضعیت سلامت بستگی به عوامل اثرگذار بر آن شامل عوامل اجتماعی، اقتصادی، آموزشی، فرهنگی، امنیتی و عوامل ژنتیکی دارد. امروزه دیدگاه های سلامت گسترش یافته و تعیین کننده های اجتماعی سلامت حتی گاهی بیشتر از عوامل بیولوژیوک بر سلامت انسانها نقش دارند. به عبارت دیگر، عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت مانند: اشتغال، درآمد و توزیع عادلانه آن، جنسیت، نژاد، قومیت، مهاجرت، سطح تحصیلات، سواد سلامت، طبقه اجتماعی، مذهب، فعالیت اجتماعی، استرس، اعتیاد، تغذیه، دسترسی و استفاده از مراقبتهای بهداشتی اولیه، شهرنشینی، حاشیه نشینی، خشونت، مراقبتهای بهداشتی و حمایت اجتماعی و سبک زندگی ناشی از این عوامل می تواند بیش از سایر عوامل بیولوژیکی باعث بیماری شوند و نقش مهمی در سلامت دارند، اما به دلیل اینکه اکثر این عوامل درک نشده و به تقاضا تبدیل نمی شود مورد غفلت قرار گرفته است، لذا دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در برنامه ای که برای 5 سال دوم فعالیت خود (همزمان با برنامه توسعه 5 سال چهارم سند چشم انداز بیست ساله ایران) تنظیم نموده در نظر دارد، گامهای موثرتری با ارتقاء امکانات مادی و معنوی مرکز، افزایش هماهنگی های بین بخشی مردمی، فراسازمانی، دانشجویی و بین المللی و همچنین انجام پژوهش های کاربردی در سطح جامعه در راستای اعتلای تعیین کننده های اجتماعی مؤثر بر سلامت بردارد.

معرفی مرکز

به دنبال اقدامات چشمگیر سازمان بهداشت جهانی (World Health Organization) درمورد درک اثرات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت (Social Determinants of Health) و راهکارهای مقابله با نابرابریهای بهداشتی بین بخشی و درون بخشی، به استناد رای صادره در دویست و بیست و چهارمین جلسه شورای گسترش دانشگاههای علوم پزشکی کشور مورخ 1392/2/23 با تاسیس مرکز تحقیقات موافقت اصولی و به استناد رای صادره در دویست و پنجاه و هفتمین جلسه مورخ 1395/ 9/ 28 موافقت قطعی به عمل آمد و در حال حاضر جز مراکز تحقیقاتی پیشنهادی پژوهشکده بالینی در دستور کار شورای گسترش قرار دارد. این مرکز دارای ساختار تشکیلاتی مصوب می باشد.

حوزه های فعالیت (Scopes)

- نشاط اجتماعی / نشاط سازمانی / افزایش بهره وری / توسعه جامعه
- ارائه عادلانه خدمات سلامت
- توزیع عادلانه درآمد و ثبات اقتصادی
- اشتغال، امنیت شغلی، استرس های شغلی و ارتباط آن با سلامت
- بیکاری و تبعات اجتماعی آن
- بررسی عواقب اقتصادی و اجتماعی بیماریها
- سلامت معنوی و روانی
- بررسی وضعیت مشارکت اجتماعی و اقتصادی زنان
- تکامل دوران ابتدای کودکی و تأثیر آسیب های اجتماعی بر آن
- تغذیه و امنیت غذایی
- مهارت های زندگی سالم و ارتباط آن با سلامت
- مسکن و محیط های سالم برای زندگی و کار
- آسیب های حاشیه نشینی و مناطق محروم بر سلامت
- تأمین امنیت اجتماعی و سلامت
- مدیریت حوزه سلامت در حوادث
- روش های جلب مشارکت مردمی، دانشجویی و بین المللی در ارتقاء وضعیت سلامت

ذینفعان:

ذینفعان داخلی	ذینفعان خارجی
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری
معاونت پژوهشی دانشگاه	نیروی انتظامی
پژوهشگران دانشگاه	شهرداری
اعضای هیات علمی دانشگاه	استانداری
اعضای مرکز تحقیقات SDH	سازمان مبارزه با مواد مخدر
پژوهشکده بالینی	فرمانداری
دبیرخانه شورای سلامت و امنیت غذایی استان	بهبهزیستی
	ادارات کل استان
	سازمان زندان ها
	اندیشگاه سلامت

چشم انداز یا دورنما (Vision):

این مرکز قصد دارد با انجام پژوهش های کاربردی در سطح استانی، ملی، منطقه ای و بین المللی در حیطه عوامل اجتماعی موثر بر سلامت و با تاکید بر اصل عدالت در سلامت و اجتماعی شدن سلامت و با محوریت Health in all در راستای تأمین، حفظ و ارتقاء سطح سلامت جامعه نقش موثری را ایفا نموده و در طی 5 سال آینده به یکی از مراکز تحقیقاتی برتر کشور در زمینه عوامل اجتماعی موثر بر سلامت تبدیل شود.

رسالت یا ماموریت (Mission):

انجام پژوهش های کاربردی و جامعه نگر در راستای شناسایی هر چه بیشتر عوامل اجتماعی موثر بر سلامت به منظور تدوین مناسب ترین راهکارهای پیشگیری و کنترلی برای ارتقای سطح سلامت جامعه با در نظر گرفتن موارد زیر:

- 1) جلب توجه مسئولان ذیربط در حیطه های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه نسبت به اهمیت عوامل اجتماعی موثر بر سلامت
- 2) تلاش در ایجاد ارتباط مناسب و مثمر ثمر بین سازمان های دخیل در امور اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سلامت جامعه به منظور حرکت هماهنگ و هم افزا در راستای ارتقای عوامل اجتماعی موثر بر سلامت
- 3) ارائه راهکارهای موثر به مدیران درگیر در امر سلامت در ارتباط با عوامل اجتماعی مرتبط با سلامت
- 4) همکاری موثر با مراکز تحقیقاتی داخل و خارج از کشور
- 5) کمک به پیشبرد برنامه توسعه متوازن اجتماعی مبتنی بر در نظر گرفتن عوامل اجتماعی موثر بر سلامت

ارزش ها (Values):

مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت علاوه بر تعهد به رعایت اصول اساسی اخلاق در تحقیقات و اعتقاد به ایجاد فضای احترام، اعتماد و تشویق ایده های خلاق، در راستای رسالت سازمانی خود و با تاکید بر باورهای اساسی موارد زیر را به عنوان مبانی ارزش های سازمانی خود در نظر دارد:

- 1) تلاش برای همکاری های بین بخشی و اولویت بخشیدن به جایگاه سلامت در سیاست گذاری های کلیه سازمانهای مرتبط با سلامت جامعه
- 2) احترام به عقاید و باورهای مذهبی، اجتماعی و فرهنگی افراد در طی انجام برنامه های پژوهشی و آموزشی
- 3) احترام به حدود اختیارات، مسئولیت ها و محدودیت های مراجع دخیل در امر سلامت
- 4) توجه ویژه به حساسیت های مرتبط با پژوهش و آموزش در عرصه عوامل اجتماعی (اجتماعی، سیاسی، امنیتی)

فرصت ها (Opportunities):

- 1 توجه ویژه به سلامت و عوامل اجتماعی موثر بر سلامت در اسناد بالادستی و قانونی
- 2 ارتباط با سازمان های خارج از دانشگاه و حمایت سازمان ها در جهت توسعه تحقیقات پاسخگو به نیازهای جامعه
- 3 ارتباط با گروههای آموزشی و اعضای هیات علمی توانمند مرتبط با عوامل اجتماعی موثر بر سلامت در خارج از دانشگاه
- 4 تنوع فرهنگی و مذهبی در استان آذربایجان غربی بعنوان بستر تحقیقاتی مناسب در ارتباط با بررسی عوامل اجتماعی موثر بر سلامت

تهدیدها (Threats):

- 1 امکان وجود مقاومت در فعالیت های مشترک با سازمانها در ارتباط با عوامل اجتماعی موثر بر سلامت
- 2 وجود مشکلات احتمالی در ارتباط با حساسیت موضوع های اجتماعی موثر بر سلامت
- 3 تعدد مراکز دخیل در حیطه های مختلف عوامل اجتماعی موثر بر سلامت

نقاط قوت (Strengths):

- 1 پشتیبانی از سوی دانشگاه و متولیان معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه
- 2 همکاری اعضای هیئت علمی توانا، کارا و با تجربه گروه های مختلف در شورای پژوهشی مرکز
- 3 داشتن عضو هیئت علمی پژوهشی تمام وقت و ثابت در مرکز
- 4 عضویت در پژوهشکده بالینی و ارتباط با سایر مراکز تحقیقاتی دانشگاه

نقاط ضعف (Weaknesses):

- 1 عدم توجه همکاران در درج آدرس مرکز در انتشارات علمی
- 2 کمبود نیروی انسانی

3) فقدان بودجه مستقل مرکز

با توجه به عوامل محیطی (فرصت ها و تهدیدها) و عوامل درونی (نقاط قوت و نقاط ضعف) مشخص گردید که مرکز در منطقه 3 (بسیار نامناسب) قرار می گیرد و راهبرد (استراتژی) اصلی (Generic Strategy) که باید به کار گیریم عبارت است از راهبرد (استراتژی) ثبات (Stability).

بر این اساس، عمده ترین راهبردهای برنامه عبارتند از:

راهبردها (**Strategies**):

هدف کلان 1: تولید علم در زمینه تهدیدکننده های سلامت

- انجام مطالعات استانی در خصوص تعیین کننده های اجتماعی- اقتصادی سلامت
- انجام مطالعات در خصوص تهدیدکننده های سلامت، ارائه ی راهکارهای محلی برای کاهش آنها و بررسی اثرگذاری مداخلات

هدف کلان 2: تامین شواهد برای تصمیم گیری مدیران و سیاست گذاران نظام سلامت و سایر ذینفعان

- توسعه ارتباط بین مرکز و سیاستگذاران از طریق دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی دانشگاه به منظور تقویت ترجمان دانش و اثرگذاری پژوهش
- تدوین و ارائه گزارش شواهد و نتایج تحقیقات کاربردی به ذینفعان و اقدام برای اثبات اثرگذاری

هدف کلان 3: تبیین مفهوم عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت و نقش آن برای ذینفعان کلیدی نظام سلامت

- طراحی و اجرای رویدادهای آموزشی برای شفاف سازی مفهوم عوامل اجتماعی برای ذینفعان

هدف کلان 4: توانمندسازی پژوهشگران و مدیران نظام سلامت

- برگزاری رویدادهای آموزشی هدفمند برای افزایش دانش و مهارت های پژوهشگران و مدیران در زمینه عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت

اهداف اختصاصی یا عینی (Objectives):

G1: تولید علم در زمینه تهدیدکننده های سلامت

G1O1 - افزایش طرح های تحقیقاتی استانی جهت توسعه تولید دانش در حیطه تعیین کننده های اجتماعی- اقتصادی سلامت

G1O2 - افزایش تعداد قراردادهای منعقد شده در حیطه ی تهدیدکننده های سلامت

G2: تامین شواهد برای تصمیم گیری مدیران و سیاست گذاران نظام سلامت و سایر ذینفعان

G2O1 - افزایش تعداد جلسات

G2O2 - افزایش تعداد طرح های اثرگذار

G3: تبیین مفهوم عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت و نقش آن برای ذینفعان کلیدی نظام سلامت

G3O1-- افزایش تعداد رویدادهای آموزشی برگزار شده

G4: توانمندسازی پژوهشگران و مدیران نظام سلامت

G4O1 - افزایش تعداد رویدادهای آموزشی

اقدامات (Actions):

حوزه آموزش

- 1) توانمند سازی اعضای هیئت علمی در حیطه های تخصصی مربوط به فعالیت های مرکز
- 2) افزایش آگاهی سیاست گزاران و تصمیم گیرندگان حوزه سلامت و سازمان های ذیربط در زمینه موضوعات مرتبط با اهداف مرکز
- 3) تدوین و تعریف دوره های بازآموزی در ارتباط با اهداف و ماموریت مرکز به پزشکان و کارشناسان علوم پزشکی
- 4) همکاری با سایر مراکز تحقیقاتی دانشگاه در راستای برگزاری کارگاههای مرتبط با اهداف و فعالیت های مرکز

حوزه پژوهش

- 1) تصویب حداقل 20 طرح تحقیقاتی درون دانشگاهی بطور سالیانه
- 2) پذیرش و اجرای حداقل یک طرح تحقیقاتی سفارش محور از سایر سازمانهای ذیربط در هر سال
- 3) افزایش انتشارات منتج از طرح های پژوهشی مصوب مرکز در مجلات معتبر علمی داخلی و خارجی
- 4) بکارگیری نتایج حاصل از پژوهش های انجام شده جهت حل مشکلات (ترجمان دانش)
- 5) تصویب طرح و امضا تفاهم نامه با سازمان های مرتبط با حوزه فعالیت مرکز

حوزه زیر ساخت ها

- 1) اختصاص فضای مستقل دایمی به مرکز متناسب با فعالیت های مرکز
- 2) تامین امکانات سخت افزاری و نرم افزاری مرکز

نقاط ضعف (Weaknesses) (1) عدم توجه همکاران در درج آدرس مرکز در انتشارات علمی (2) کمبود نیروی انسانی (3) فقدان بودجه مستقل مرکز	نقاط قوت (Strengths) (1) پشتیبانی از سوی دانشگاه و متولیان معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه (2) همکاری اعضای هیئت علمی توانا، کارا و با تجربه گروه های مختلف در شورای پژوهشی مرکز (3) داشتن عضو هیئت علمی پژوهشی تمام وقت و ثابت در مرکز (4) عضویت در پژوهشکده بالینی و ارتباط با سایر مراکز تحقیقاتی دانشگاه	عوامل داخلی عوامل بیرونی
(2) هماهنگی های درون بخشی و برون بخشی و جلب مشارکت حوزه های مختلف و پژوهشگران 1-2. توجه به اولویت ها و برنامه های کشوری و سازمان های ذیربط در ارتباط با تعیین اولویت های پژوهشی مرکز 2-2. اطلاع رسانی عناوین پژوهشی مشخص شده به اعضا و سایر محققین دانشگاهی 3-2. معرفی اولویت های پژوهشی و مشاوره به دانشجویان تحصیلات تکمیلی با توجه به حیطه های مرکز و بهره گیری از توان تحقیقاتی ایشان 4-2. ارزیابی عملکرد و فعالیت های اعضای مرکز براساس اولویت ها و اهداف تعریف شده مرکز	(1) ایجاد شرایط مناسب برای تحقق اهداف تعیین شده مرکز 1-1. جذب پژوهشگر علاقمند و متخصص در حوزه عوامل اجتماعی موثر بر سلامت 1-2. جذب نیروی انسانی 3-1. ایجاد بستر مناسب جهت همکاری با سازمان های مرتبط با حوزه های مختلف فعالیت مرکز	فرصت ها (Opportunities) (1) توجه ویژه به سلامت و عوامل اجتماعی موثر بر سلامت در اسناد بالادستی و قانونی (2) ارتباط با سازمان های خارج از دانشگاه و حمایت سازمان ها در جهت توسعه تحقیقات پاسخگو به نیازهای جامعه (3) ارتباط با گروههای آموزشی و اعضای هیات علمی توانمند مرتبط با عوامل اجتماعی موثر بر سلامت در خارج از دانشگاه (4) تنوع فرهنگی و مذهبی در استان آذربایجان غربی بعنوان بستر تحقیقاتی مناسب در ارتباط با بررسی عوامل اجتماعی موثر بر سلامت

4) افزایش جذب و بهبود منابع مالی مرکز 4-1. شناسایی و ایجاد ارتباط با سازمانها و نهادهای داخل استانی و کشوری به منظور حمایت مالی 4-2. ایجاد امکان در اختیار بودن بودجه (یا بخشی از آن) به منظور هزینه کرد در راستای اهداف و اولویت های تعیین شده	3) تعامل مرکز با سیاست گذاران حوزه های مرتبط با فعالیت های مرکز 3-1. ارتباط موثر و دو سویه با سازمانها و نهادهای داخل استانی و کشوری به منظور حمایت مالی 3-2. تدوین و انعقاد تفاهم نامه با سازمان های ذیربط در حوزه فعالیت های مرکز در عرصه های مشاوره، پژوهش و سایر خدمات مرکز	تهدیدها(Threats) 1) امکان وجود مقاومت در فعالیت های مشترک با سازمانها در ارتباط با عوامل اجتماعی موثر بر سلامت 2) وجود مشکلات احتمالی در ارتباط با حساسیت موضوع های اجتماعی موثر بر سلامت 3) تعدد مراکز دخیل در حیطه های مختلف عوامل اجتماعی موثر بر سلامت
--	--	--